

Witold Gumiński, Jan Fedorczyk

Dudka, st. 1, gm. Wydmyny, woj.
suwalskie, AZP 20-75/-

Informator Archeologiczny : badania 30, 9-10

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EPOKA KAMIENIA

Paleolit

Bokiny, st. 63,
gm. Łapy, woj. białostockie

patrz: neolit

BRZOSKWINIA, st. 6,
gm. Zabierzów,
woj. krakowskie,
AZP 102-54/108

- pracownia krzemieniarska przykopalniana technokompleksu magdaleńskiego (młodsza faza górnego paleolitu)

- pracownia krzemieniarska przykopalniana kultury ceramiki wstęgowej rytej(?) (neolit)

Sondażowe badania wykopaliskowe w związku z budową autostrady A4, przeprowadzone w dniach od 5 do 20 sierpnia przez prof. dr. hab. Bolesława Gintera (Krakowski Zespół do Badań Autostrad). Finansowane przez Agencję Budowy i Eksploatacji Autostrad. Przebada-
no powierzchnię 1,4 ara.

Odkryto kilkaset artefaktów krzemienianych z przewagą odłupków z różnych faz zaprawy rdzeni, mniej liczne wióry, pojedyncze rdzenie wiórowe jedno- i dwupiętowe, obłupnie i narzędzia, w tym rylce, drapacze, przekłuwacze, wióry i odłupki retuszowane, a także tłuczki krzemienne oraz nieliczne drobne fragmenty ceramiki. Zalegały one w warstwie gleby ornej, w koluwium lessowym i w obrębie klina mrozowego. Nie wyróżniono żadnego obiektu. Materiały nawiązują ściśle do bardzo licznych artefaktów, wchodzących w skład kompleksu magdaleńskich pracowni krzemieniarskich odkrytych w latach 70. podczas prac ratowniczych.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Archeologicznym w Krakowie. Badania nie będą kontynuowane.

BRZOZA, st. st. 15-43,
gm. Wielka Nieszawka,
woj. toruńskie,
AZP 40-44/st. st. 62-90

- obozowiska schyłkowopaleolityczne
- ślady osadnictwa kultury iwieńskiej (wczesna epoka brązu)

Badania inwentaryzacyjno-wykopaliskowe, przeprowadzone we wrześniu przez dr. Stanisława Kukawkę (PSOZ Toruń). Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań. Przebada-
no 5 krzemienic schyłkowopaleolitycznych i jedno skupisko ceramiki kultury iwieńskiej, łącz-
nie 219 m², na obszarze VI terasy doliny Wisły (pole wydmowe na terenie istniejącego poligo-
nu artyleryjskiego).

Obiekty były zlokalizowane w obrębie podnóży i stoków wydm. W kilku miejscach od-
słonięto poziomy głąb kopalnych. Ważnym elementem badań były analizy geomorfologiczne,
pomocne przy ustalaniu relacji stratygraficznych i datowaniu znalezisk. Łącznie pozyskano
3168 zabytków krzemienianych i 460 fragmentów ceramiki.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Okręgowym i PSOZ w Toruniu. Badania nie będą kontynuowane.

DUDKA, st. 1,
gm. Wydminy,
woj. suwalskie,
AZP 20-75/ -

- ślady osadnictwa schyłkowopaleolitycznego
- ślady osadnictwa z późnego mezolitu
- ślady osadnictwa kultury Zedmar (neolit)
- ślady osadnictwa z późnej starożytności
- ślady osadnictwa średniowiecznego
- ślady osadnictwa z okresu nowożytnego

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez dr. Witolda Gumińskiego, przy współu-
dziale mgr. Jana Fedorczyka (Zakład Epoki Kamienia Instytutu Archeologii i Etnologii PAN
w Warszawie). Finansowane przez PSOZ i Instytut Archeologii i Etnologii PAN. Dziesiąty
sezon badań. Badania prowadzono w 4 wykopach (nr nr I, III, IX, X), zlokalizowanych

w dwóch strefach wyspy, na łącznej powierzchni 108 m². W południowo-wschodniej strefie brzeżnej wyspy i jeziorzyska poszerzono wykop I o 37 m² i III o 15 m². W interiorze wyspy eksplorowano dwa nieznaczące wyniesienia: koliste, poszerzając wykop IX o 39 m², i podłużne, które przecięto szurfem poprzecznym, powiększając wykop X o 17 m².

Badania w strefie brzeżnej potwierdziły i znacznie uzupełniły dotychczasowy obraz najstarszego osadnictwa na wyspie, które sięga w głąb schyłkowego paleolitu. Stratygraficznie najstarszym znaleziskiem było żebro konia, datowane wstępnie na Allerød, odkryte w gytii z muszlami i żwirem. Nieco kości zwierzęcych znaleziono również w plażowych piaskach młodszodryasowych lub wczesnopreborealnych. Od góry ostro graniczył z nimi późnopreborealny torf brunatny z patykami i szyszkami sosnowymi, zawierający kości zwierząt i ryb oraz duże ilości węgla drzewnych. Wyżej torf brunatny przewarstwiany był żwirami, co odpowiada wczesnemu okresowi borealnemu. W warstwie tej odkryto pień zwalonej sosny o przekroju 35 cm, z nadpalonym dolnym końcem. Charakter znalezisk był podobny – uwagę zwraca żebro dużego przeżuwacza, na szerszym końcu obustronnie zeszlifowane i nieanatomicznie „wyprostowane”. Późnemu okresowi borealnemu oraz wczesnemu i środkowemu okresowi atlantyckiemu odpowiadają warstwy detrytusu roślinnego z gałęziami drzew liściastych (głównie w wykopie III), przykryte torfem sapropelowym (o większej miąższości w wykopie I). W warstwach tych, zwłaszcza w detrytusie, znaleziono: łupiny orzechów, węgle drzewne, kości zwierzęce i rybie, 2 poroża ze śladami obróbki, siekiere z poroża jelenia i kilkanaście przedmiotów drewnianych, w tym ostrze z długim żądłem oraz fragment wędki (?) długości 65 cm, ze śladami po spiralnym obwiązaniu jakąś taśmą i dodatkowo z odciskami po wąskiej nici (?) oraz małymi, trójkątnymi wgnieceniami (od haczyka?). Torf sapropelowy i przykrywający go torf turzycowy, datowane na późny okres atlantycki (późny mezolit i wczesna kultura Zedmar), bardzo słabo ujawniały ślady osadnictwa, co może częściowo wynikać z warunków powstawania i charakteru tych warstw. Warto podkreślić, że w całej sekwencji warstw datowanych od schyłkowego paleolitu po kulturę Zedmar, z reguły zawierających wyraźne ślady osadnictwa, znaleziono zaledwie kilka krzemieni – głównie małych odłupków. Skokowy wzrost gęstości zabytków – kości, ceramiki i w mniejszym stopniu krzemieni – przyniosły warstwy z przelomu okresu atlantyckiego na subborealny oraz wczesnosubborealne. Tak datowane są torfy czarno-brunatne i czarne gruzelkowate, a na brzegu wyspy – czarno-szare, silnie spiaszczone, zawierające niemal wyłącznie materiały kultury Zedmar. Najwyższa warstwa torfu czarnego, a na brzegu wyspy czarnego spiaszczonego, zawierała przeważnie materiały późnoneolityczne.

Przecięcie w poprzek kulminacji podłużnej w północno-zachodniej części interioru wyspy nie przyniosło jak dotąd rozstrzygnięcia pytania o jej pochodzenie antropogeniczne bądź naturalne. Próchnica osiągała największą miąższość w środkowej, najwyższej partii wzniesienia. Po obu jego stronach od spągu próchnicy w głąb warstw silnie scementowanych piasków, zglinionych ze żwirami i wyraźnym poziomem orsztynowym, oraz w ilach wapiennych występowały skupiska kamieni. Nieliczne zabytki późnopaleolityczne, z późnej starożytności, średniowiecza i okresu nowożytnego znajduwane były zasadniczo powyżej kamieni – dotyczy to nawet odosobnionego rdzenia dwupiętowego o cechach schyłkowopaleolitycznych. Eksploatacja kolistej wyniosłości na północny zachód od późnoneolitycznego grobu dziecka, odkrytego w 1993 r., nie przyniosła nowych pochówków. Przeważały tu ślady osadnictwa z późnej starożytności, średniowiecza i czasów nowożytnych nad późnopaleolitycznymi. W jednej, częściowo wyeksplorowanej jamie znaleziono parzyste kości głowy wyjątkowo dużego suma. W innej części wykopu natrafiono na bardzo duży, płaski kamień, wokół którego nie znaleziono jednak nic, co mogłoby wskazywać na jego wykorzystanie.

Badania będą kontynuowane.

EŁK, st. 1, 2,
gm. loco, woj. suwalskie,
AZP 23-79/1,-

- obozowisko kultury świderskiej (paleolit schyłkowy)
- obozowisko mezolityczne

Sondażowe badania wykopaliskowe w związku z planowanymi pracami budowlanymi na tym terenie, przeprowadzone w listopadzie przez mgr. Jerzego Siemaszko. Finansowane przez inwestora prywatnego. Piąty sezon badań.

Stanowiska były badane wykopaliskowo w latach 1969-1972 przez dr. Jana Trzeciakowskiego (Instytut Historii Kultury Materialnej PAN w Warszawie).